

Πανηγυρικός 23^{ης} Μαρτίου 2015

Εξοχότατε κύριε πρόεδρε της Ελληνικής Δημοκρατίας,

η πόλη της Καλαμάτας καλωσορίζει αγαλλομένω ποδί τον πρώτο Μεσσήνιο ανώτατο πολιτειακό άρχοντα που παρίσταται στην επέτειο της απελευθέρωσης της Καλαμάτας από τον οθωμανικό ζυγό. Είναι βέβαια γεγονός ότι ο άρτι ορκισθείς πρόεδρος δεν λησμόνησε ποτέ τη γενέτειρά του, στην οποία μάλιστα εμφανίσθηκε αμέσως μετά την εκλογή του, γεγονός που χαροποίησε τόσο τους τοπικούς άρχοντες όσο και το πλατύ κοινό της πόλης. Η παρουσία του σήμερα εδώ αποτελεί αναμφίβολα τιμή για τον τόπο που τον γέννησε αλλά ενδεχομένως και αφορμή αναστοχασμού για όλους μας, επισήμους και ασήμους, άρχοντες και αρχομένους.

Τα γεγονότα της απελευθέρωσης της Καλαμάτας είναι αρκούντως γνωστά και έχουν αναπτυχθεί κατά καιρούς από άλλους ομιλητές. Αυτό όμως που κάθε φορά ξαφνιάζει και παραμένει καινούργιο είναι το μήνυμα ή μάλλον τα μηνύματα που μας στέλνει και που πάντοτε είναι επίκαιρα και αρμόδια για την κάθε περίπτωση, ευχάριστη ή δυσάρεστη. Σε καιρούς ιδιαίτερα χαλεπούς, όπως αυτούς που διάγουμε τα τελευταία χρόνια, μια επέτειος με αίσια κατάληξη αλλά κυρίως υψηλά νοήματα είναι ιδιαιτέρως ωφέλιμη και επαγωγός για κάθε Μεσσήνιο και κατ' επέκταση κάθε ελληνική ψυχή. Ούτως ή άλλως, στον ασίγαστο ρου της ελληνικής ιστορίας οι σπουδαίοι ήρωες και οι μεγάλες πράξεις κάθε εποχής εμφανίζουν συχνά τέτοιες και τόσες ομοιότητες που συνοψίζονται σε λίγες αλλά παντοδύναμες έννοιες, όπως υψηλό φρόνημα, άμεμπτο ήθος, ακατάβλητη δύναμη. Με τον τρόπο αυτό, οι όποιες λεπτομέρειες περνούν σε δεύτερη μοίρα.

Για παράδειγμα, μπορεί να μην είμαστε βέβαιοι αν η πρώτη δοξολογία έγινε στο βυζαντινό ναό των αγίων Αποστόλων ή στον παλιό ναό του αγίου Ιωάννου του Προδρόμου «παρά τον

ποταμό Νέδοντα», όπως θέλουν κάποιοι χρονογράφοι, η επιλογή όμως του παρόντος ναού, σύμφωνα με το διάταγμα του 1947, έχει τη δική της σημασία και το δικό της συμβολισμό. Μοιάζει, *mutatis mutandis*, με τη θέσπιση της 25^{ης} Μαρτίου ως πανεθνικής επετείου, καίτοι η επανάσταση είχε εξακριβωμένα ξεκινήσει νωρίτερα. Και όπως η 25^η Μαρτίου επελέγη για να συμπέσει με τον εορτή του Ευαγγελισμού, έτσι και ο ναός των αγίων Αποστόλων, στην καρδιά της παλιάς πόλης και στη σκιά της πολιούχου Υπαπαντής, κατέστη το σύμβολο της ενότητας αλλά και ιδιαιτερότητας του Μεσσηνιακού λαού: ενότητας μεν, διότι γεφυρώνει το Βυζάντιο με το νεότερο ελληνισμό, καθώς η παράδοση τον θέλει να έχει ανεγερθεί τον 12^ο αιώνα από τον Ανδρόνικο Παλαιολόγο – ιδιαιτερότητας δε, διότι ενώνει την Ευρώπη με την Ελλάδα, όπως φανερώνουν οι ενετικές προσθήκες του στο δυτικό τμήμα.

Μπορεί η επέτειος της απελευθέρωσης της Καλαμάτας να είναι επίσημα μια τοπική εορτή, η εμβέλειά της όμως και η καθιέρωσή της στις συνειδήσεις των απανταχού Καλαματιανών και Μεσσηνίων την έχει καταστήσει οιονεί πανελλήνια και οικουμενική. Και τούτο, παρότι η επίσημη αναγνώρισή της δημοσιεύθηκε το 1947, εκατό και πλέον χρόνια μετά από την επίσημη θέσπιση του πανεθνικού εορτασμού της 25^{ης} Μαρτίου (1838). Στο σημείο αυτό, πρέπει να σημειωθεί ότι σπουδαίο ρόλο στην – έστω και καθυστερημένη – αυτή δικαίωση έπαιξε ο τότε Μητροπολίτης Μεσσηνίας Χρυσόστομος Δασκαλάκης, ο οποίος λέγεται ότι μετέβη αυτοπροσώπως στην Αθήνα για να επισπεύσει την έκδοση του διατάγματος. Ας είναι αυτό ένα μικρό μνημόσυνο στη σκιά του μακαριστού ιεράρχη, καθώς φέτος κλείνουν 50 χρόνια από την τοποθέτησή του στη Μητρόπολη Μεσσηνίας (13 Οκτωβρίου 1945).

Η απελευθέρωση της Καλαμάτας δεν προέκυψε ως δια μαγείας, αλλά υπήρξε αποτέλεσμα μιας μακράς, αν και κάποτε υποσυνείδητης, προεργασίας που είχε αγγίξει κάθε Μεσσήνιο, επώνυμο και ανώνυμο, προύχοντα και κολίγο. Δεκαέξι χρόνια πριν από την έκρηξη της επανάστασης (το 1805), ο

Καλαματιανός προεστός Δημήτριος Τζάνες (+1808) διαβεβαίωνε το δύσπιστο άγγλο αρχαιολόγο και περιηγητή William Gell, τον οποίο φιλοξενούσε στο σπίτι του, ότι οι έλληνες «δεν χρειάζονται παρά ένα ξεκίνημα για να απομακρύνουν τους μωαμεθανούς από την Ευρώπη» και μάλιστα «μόνοι τους χωρίς ξένη βοήθεια». Ο Τζάνες πίστευε ότι αυτό που έλειπε ακόμα ήταν «η ενότητα και η εμπιστοσύνη μεταξύ των ελλήνων», κάνοντας τον ξένο φιλοξενούμενό του να ομολογήσει εκ των υστέρων ότι «οι έλληνες είναι σίγουρα άξιοι της συμπόνιας μας περισσότερο από οιοδήποτε άλλο έθνος που επιχείρησε ποτέ μια επανάσταση»!

Η απελευθέρωση της Καλαμάτας από τους Οθωμανούς δεν έχει μόνο ιστορική και συναισθηματική αξία αλλά και μεγάλη επικαιρότητα και διάρκεια. Κυρίως μας επιτρέπει να βγάλουμε ασφαλή και χρήσιμα διδάγματα για τη στάση μας απέναντι στον ξένο, όταν αυτός εμφανίζεται ως κυρίαρχος και εισβολέας.

Οι διαπραγματεύσεις που έκαναν οι οπλαρχηγοί με τον οθωμανό διοικητή Αρναούτογλου ήταν αναίμακτες μεν αλλά στιβαρές. Οι οπλαρχηγοί που υπέγραψαν την παράδοση του Αρναούτογλου σεβάστηκαν τον οθωμανικό πληθυσμό της πόλης και δεν κατέφυγαν σε βιαιοπραγίες και ωμότητες. Όταν ο βοεβόδας της Καλαμάτας έστειλε εκπρόσωπό του για να φοβερίσει τους οπλαρχηγούς, ο Νικηταράς, που καθόταν δίπλα του, έπιασε αυθόρμητα το πιστόλι που φορούσε στη ζώνη του, αλλά ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, καταλαβαίνοντας την πρόθεση του συμπολεμιστή του και θεωρώντας άτοπη την πράξη του, μπήκε στη μέση με ορμή και τον σταμάτησε. Την ίδια στιγμή ο Πετρόμπεης έλεγε περήφανα στον οθωμανό: «ημείς δεν είμαστε ωσάν εσάς τύραννοι και διώκται της ανθρωπότητας, και μήτε θέλει καταδεχθώμεν να σας πειράξωμεν εις το παραμικρόν». Τέλος ο Αναγνωσταράς έστειλε αυστηρή προειδοποίηση: «θέλομεν σε τρεις ώρες να μας παραδώσετε τ' άρματά σας, διότι αν παρακούσετε, θα σας περάσωμεν όλους από σπαθί, και το κρίμα ας είναι εδικόν σας». Μετά από τη στάση αυτή, ο απεσταλμένος αναχώρησε

«έντρομος, με πρόσωπον καθηλλοιωμένον». Η απελευθέρωση της Καλαμάτας μας δείχνει ότι η διπλωματία μπορεί (και πρέπει) να συνδυάζεται με αποφασιστικότητα και αξιοπρέπεια.

Η αναίμακτη παράδοση της Καλαμάτας και ο διπλωματικός τρόπος με τον οποίον οι έλληνες οπλαρχηγοί χειρίστηκαν την υπόθεση έπεισε τους ευρωπαϊκούς λαούς για το δίκαιο του αγώνα τους. Ακούγεται σήμερα απίστευτο, αλλά η Γερμανία ήταν από τις πρώτες ευρωπαϊκές χώρες, που ανταποκρίθηκαν στην προκήρυξη «εις τας ευρωπαϊκάς αυλάς», οργανώνοντας επιτροπές υπέρ του ελληνικού αγώνα σε κάθε σχεδόν μεγάλη πόλη, συγκεντρώνοντας μεγάλα ποσά και στέλνοντας τους δικούς της «Ιερούς Λόχους» για να πολεμήσουν στην Ελλάδα.

Σχεδόν κάθε γερμανός αγρότης πρόσφερε τον οβολό του, πολυάριθμες γυναικείες οργανώσεις σχηματίστηκαν σε διάφορα μέρη της χώρας, ενώ και οι μαθητές των σχολείων άνοιξαν λογαριασμούς, στους οποίους κατέθεταν το χαρτζιλίκι τους! Τα δε γερμανικά βασίλεια εξέδιδαν οδηγίες στους διπλωματικούς απεσταλμένους τους για τη διευκόλυνση όσων επιθυμούσαν να μεταβούν για να πολεμήσουν στην Ελλάδα. Αυτό είναι το πνεύμα που πρέπει να εμφορεί και τους σημερινούς απογόνους τους, όχι από οίκτο για την Ελλάδα, αλλά από σεβασμό προς την ιστορία της και ευγνωμοσύνη για την προσφορά της στον παγκόσμιο πολιτισμό.

Εξοχότατε, επιτρέψατέ μου να τελειώνω πρεπόντως με μια ρήση του μεγάλου γερμανού φιλέλληνα ποιητή Γκαίτε (που είθε να βρει σήμερα μιμητές): «Ό,τι είναι το μυαλό και η καρδιά για το ανθρώπινο σώμα, είναι η Ελλάδα για την ανθρωπότητα».

Χρόνια σας πολλά
Και πάντα άξιος!